

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Мазур Ольги Вікторівни на тему:
«Вплив удобрення та десикації посівів соняшнику на урожайність та якість
насіння і продукції його переробки в умовах Лісостепу правобережного»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія**

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Мазур Ольги Вікторівни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. Важливим завданням соціального розвитку України є створення умов безпечного проживання населення, серед яких важливе місце посідає пріоритетність екологізації сільськогосподарського виробництва, що базується на виробництві високоякісної сировини продовольчого спрямування.

Ці принципи набувають особливої актуальності в сучасних умовах інтенсифікації галузі рослинництва, якій притаманний високий рівень хімізації.

Практика показує, що за останні декілька десятиліть обсяг використання хімічних засобів удобрення ґрунтів, боротьба з бур'янами, шкідниками та хворобами рослин стрімко зросли, що підвищило певний техногенний вплив на сільськогосподарські угіддя та якість виробленої продукції рослинництва.

Особливу увагу привертає суттєве підвищення рівня удобрення ґрунтів мінеральними добривами та використання нових хімічних засобів, зокрема десикантів та інше.

Удобрення ґрунтів мінеральними добривами призводить до надходження важких металів у ґрунтове середовище та включення обмінних його форм у колообіг, що призводить до накопичення їх в урожаї сільськогосподарських культур.

Виявлено, що практично всі мінеральні добрива містять важкі метали, кількість яких залежить від виду добрив та джерела видобування.

Про включення важких металів в колообіг та накопичення їх сільськогосподарськими культурами свідчить підвищення цих токсикантів в зерні і насінні цих культур та незначних їх змін в ґрунтовому середовищі на фоні мінерального удобрення.

Поряд з цим широкого застосування в сучасному рослинництві за вирощування соняшнику набуває його десикація.

У зв'язку з цим виникає потреба у постійному контролі за міграцією токсикантів, зокрема важких металів та десикантів (гліфосату) в системі ґрунти – продукція рослин для оптимізації якості виробленої продукції.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою завдання наукового дослідження робіт: «Оптимізація способів підвищення якості і безпеки продукції рослинництва в умовах забруднення сільськогосподарських угідь Вінниччини різними токсикантами

зумовленого інтенсифікацією галузі» (номер державної реєстрації 0121U109037, квітень 2021 – листопад 2024 рр.), в межах якої автором було вивчено кількість важких металів, які надходять з мінеральними добривами у вегетативну масу соняшника та його насіння; «Екологізація виробництва і переробки насіння олійних культур в умовах інтенсифікації галузі Лісостепу Правобережного» (номер державної реєстрації 0123U102287, термін виконання: квітень 2022 року – грудень 2025 року), автором вивчено продуктивність посівів соняшнику залежно від систем удобрення та десикації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *уперше* в умовах інтенсивного землеробства, досліджено інтенсивність накопичення рухомих форм свинцю, кадмію, цинку, міді та ртуті, а також гліфосату при десикації посівів у стебловій масі, насінні соняшнику та його продукції.

Удосконалено ефективність зниження техногенного навантаження на урожай соняшнику та продуктів його переробки.

Набули подальшого розвитку знання щодо накопичення токсикантів в урожаї соняшнику та продуктах його переробки за техногенного навантаження на сільськогосподарські угіддя за інтенсивного землеробства.

Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Цінність отриманих наукових результатів полягає в тому, що на підставі експериментальних досліджень з'ясовано особливості накопичення важких металів (свинець, кадмій, ртуть, цинк, мідь) та десикантів (гліфосат) у насінні соняшнику та продуктах його переробки в умовах інтенсифікації галузі. Розроблені наукові положення логічно доведено до рівня конкретних пропозицій, придатних для впровадження в практику.

Результати, отримані в дисертаційній роботі, впроваджені у виробничу діяльність ФГ «Зоря Василівки», селище Тиврів, Вінницького району, Вінницької області (акт впровадження № 29 від 20.11.2024 р.), ФГ «ПРО-ХАРВЕСТ», селище Тиврів, Вінницького району, Вінницької області (акт впровадження № 30 від 21.11.2024).

Підтвердженням наукової та практичної цінності отриманих результатів є використання основних теоретичних та практичних рекомендацій у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні окремих частин навчальної дисципліни «Сільськогосподарська екологія» (довідка № 01.1-60-378 від 14.03.2025 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Мазур Ольги Вікторівни опубліковано у 8 наукових працях загальним обсягом 4,82 у. д. а. (власний доробок автора 2,82 у. д. а.): 1 стаття в міжнародному науковому фаховому виданні, що індексується в міжнародних наукометричних базах Scopus, 5 статей в наукових фахових виданнях України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus, 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях. З них відповідають вимогам п. 8 – 9 Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 – 6 публікацій.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Стаття в іноземному науковому фаховому виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus

1. Tkachuk O., Gucol G., **Mazur O.**, Verhelis V., Titarenko O. Ecological safety of sunflower seeds in the conditions of agricultural intensification. *Scientific Horizons*. 2024. Vol. 27 (1). DOI:10.48077/scihor1.2024.71. URL: https://sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Horizons_%202024_Vol.%2027,%20No.1-71-79.pdf. (1,01 друк. арк. – особистий внесок – було виявлено ризики накопичення токсичних речовин у ґрунті та насінні соняшнику, підготовлено матеріали до друку – 0,40 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних (Index Copernicus)

1. Гуцол Г., **Мазур О.** Вирощування олійних культур та інтенсивність накопичення важких металів у ґрунтах за їх мінерального удобрення в умовах Вінниччини. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. №1 (24). DOI:10.37128/2707-5826-2022-1-16. URL: <http://forestry.vsau.org/storage/articles/May2022/5LRHtuj7DO0Ho09mlTGd.pdf> (0,58 друк. арк. – особистий внесок – досліджено вплив мінерального удобрення при вирощуванні олійних культур на інтенсивність надходження до ґрунтів важких металів, підготовлено матеріали до друку – 0,29 друк. арк.).

2. Гуцол Г.В., **Мазур О.В.** Вміст нітратів у насінні соняшнику та продуктах його переробки при вирощуванні на сірих лісових ґрунтах. *Сільське господарство та лісівництво*. 2023. № 2 (29). DOI: 10.37128/2707-5826-2023-2. URL: <http://forestry.vsau.org/uk/particles/vmist-nitrativ-u-nasinni-sonyashniku-ta-produktah-jogo-pererobki-pri-viroshuvanni-na-sirih-lisovih-gruntah> (0,8 друк. арк. – особистий внесок – встановлено вміст нітратів у насінні соняшнику та продуктах його переробки: фусі з олії та шроті, підготовлено матеріали до друку – 0,4 друк. арк.).

3. Гуцол Г.В., **Мазур О.В.** Ріст та розвиток соняшнику залежно від удобрення. *Сільське господарство та лісівництво*. 2024. № 1 (32). DOI: 10.37128/2707-5826-2024-1-6. URL: <http://forestry.vsau.org/uk/particles/rist-ta-rozvitok-sonyashniku-zalezno-vid-udobrennya> (0,93 друк. арк. – особистий внесок – вивчено вплив різних норм мінеральних добрив на особливості росту і розвитку посівів соняшнику, підготовлено матеріали до друку – 0,46 друк. арк.).

4. Гуцол Г.В., **Мазур О.В.** Інтенсивність накопичення важких металів насінням та шротом соняшнику. *Вісник Львівського національного університету природокористування «Агрономія»*. 2023. № 27. DOI: 10.31734/agronomy2023.27.041. URL: <https://visnyk.lnup.edu.ua/index.php/agronomy/article/view/232> (0,46 друк. арк. – особистий внесок – досліджено вміст токсичних речовин у ґрунті при вирощуванні соняшнику, підготовлено матеріали до друку – 0,23 друк. арк.).

5. **Мазур О.В.** Інтенсивність накопичення важких металів вегетативною

масою соняшнику на сірих лісових ґрунтах в умовах лісостепу правобережного. *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2024. Вип. 136. DOI: 10.32782/2226-0099.2024.136.2.36 URL: <https://tnv-agro.ksauniv.ks.ua/issue-136-2-2024> (0,4 друк. арк.).

Інші видання (тези доповідей)

1. **Мазур О.В.** Небезпека накопичення нітратів у насінні соняшнику та продуктах його переробки в умовах інтенсифікації галузі. «*Vin Smart Eco*». Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції 18-20 травня 2023 року. URL: https://nsi.nuwm.edu.ua/index.php?preview=1&option=com_dropfiles&format=&task=frontfile.download&catid=256&id=469&Itemid=1000000000000 (особистий внесок автора – 0,32 друк. арк.).

2. **Мазур О.В.** Інтенсивність накопичення важких металів у ґрунтах за вирощування олійних культур на різних фонах мінерального живлення. IV Correspondent International Scientific and Practical Conference «*An integrated approach to science modernization: methods, models and multidisciplinary*». Вена, Австрія, 18-19 серпня 2022 року. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/26.08.2022> (особистий внесок автора – 0,32 друк. арк.).

Положення дисертаційної роботи пройшли апробацію у доповідях і виступах дисертанта на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що відбулися протягом 2021-2024 рр.

ВИСНОВОК

Дисертація Мазур Ольги Вікторівни на тему: «Вплив удобрення та десикації посівів соняшнику на урожайність та якість насіння і продукції його переробки в умовах Лісостепу правобережного» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення у підвищенні якості насіння соняшнику, вирощеного на сірих лісових ґрунтах, та продукції його переробки за різного мінерального удобрення.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Мазур Ольги Вікторівни на тему: «Вплив удобрення та десикації посівів соняшнику на урожайність та якість

відповідає спеціальності 201 Агрономія, вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу МОН від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Мазур Ольги Вікторівни на тему: «Вплив удобрення та десикації посівів соняшнику на урожайність та якість насіння і продукції його переробки в умовах Лісостепу правобережного» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

**Голова міжкафедрального семінару
навчально-наукового інституту
агротехнологій та природокористування:
д.с.-г.н., доцент, доцент кафедри
рослинництва та садівництва
Вінницького національного
аграрного університету**

Віталій ПАЛАМАРЧУК

Підпис В.Д. Паламарчука
вчений секретар

В.М. Корнієнко